

5.11.2021

VN/17710/2020
VN/17710/2020-STM-4

Valtionavustus eräiden COVID-19-tilanteessa terveysturvallisuudesta huolehtimisesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi

Sosiaali- ja terveysministeriö ilmoittaa haettavaksi valtionavustuksen rajojen terveysturvallisuudesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi covid-19-epidemiatilanteessa. Kyseessä on alun perin 11.11.–9.12.2020 haettavana olleen valtionavustuksen ja em. hakua täydentäneen, 11.3.–8.4.2021 haettavana olleen uudelleenhaun täydennyshaku. Alkuperäisen hakuajan ja uudelleenhakuajan puitteissa toimitetut hakemukset on jo ratkaistu.

Valtionavustushaku avataan uudelleen, koska kaikki korvaukseen oikeutetut tahot eivät ole hakeneet avustusta. Avustuksen luonteen vuoksi on perusteltua, että kaikilla mahdollisilla avustuksen hakijatahoilla on tosiasiallinen mahdollisuus hakea avustusta. Korona-pandemiaan ja rajojen terveysturvallisuudesta huolehtimiseen liittyvät nopeat muutokset tosiasiallisessa toiminnassa rajanylityspaikoilla ovat voineet heikentää joidenkin mahdollisten hakijoiden mahdollisuuksia hakea avustusta heille syntyneisiin kustannuksiin. Hallitus on sitoutunut korvaamaan kaikki rajojen terveysturvallisuuteen liittyvät, koronasta aiheutuneet kustannukset.

Avustus on käytettävissä enintään 16.3.2020 – 1.7.2021 välisenä aikana syntyneisiin kustannuksiin. Avustusta voivat hakea kunnat, kuntayhtymät ja Ahvenanmaan maakuntahallitus sekä Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS), joille on syntynyt jäljempänä tarkoitetulla tavalla rajanylityspaikkojen terveysturvallisuudesta aiheutuneita kustannuksia.

Tausta

Tartuntatautilain (1227/2016) 7 §:n mukaan tartuntatautien torjunnan yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle (jäljempänä STM). Ministeriö vastaa valtakunnallisesta terveydenhuollon häiriötilanteisiin tai niiden uhkaan varautumisesta ja näiden tilanteiden johtamisesta. Tartuntatautien torjunnan kansallisena asiantuntijalaitoksena toimii Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Tartuntatautilain 9 §:n mukaan kunnan velvollisuutena on järjestää alueellaan tartuntatautien vastustamistyö. Lain 8§:n mukaan aluehallintovirasto sovittaa yhteen ja valvoo tartuntatautien torjuntaa alueellaan.

Tartuntatautilain 79 § mukaan valtio voi osallistua tartuntatautien torjunnassa tarvittavan valmiuden ylläpitämisen ja terveydenhuollon hoidon kustannuksiin siten kuin terveydenhuoltolain 38 §:ssa säädetään. Terveydenhuoltolain (1326/2010) 38 §:n mukaan valtio voi osallistua terveydenhuollossa tarvittavan valmiuden ylläpitämiseen ja erityistilanteiden hoitamiseen rahoittamalla sellaista toimintaa, jonka korvaaminen valtion varoista on erityisestä syystä tarkoituksenmukaista.

Hallitus linjasi 13. heinäkuuta 2020 ministeriöiden yhteisestä työryhmästä, joka huolehti terveysturvallisuudesta rajanylityspaikoilla. STM:n asettaman työryhmän tavoitteena oli varmistaa viranomaisten ja eri toimijoiden saumaton yhteistyö koronaepidemian torjumisessa rajanylityspaikoilla.

Työryhmän koordinoimana heinäkuusta 2020 lähtien käynnistettiin rajanylityspaikoilla terveysturvallisuutta lisäävien suunnitelmien teko. Kuntien ja kuntayhtymien laatimissa suunnitelmissa kuvattiin toimenpiteitä, kuten

matkustajien opastusta ja yleisneuvontaa, kuntien ylläpitämää terveysneuvontaa, koronatestausta sekä muita toimenpiteitä, joilla tähdätään koronaviruksen leviämisen estämiseen rajavalvontapisteiden kautta.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti uuden rajanylityspaikkojen yhteistyöryhmän 1.1.2021 alkaen jatkamaan vuonna 2020 aloitettua työtä. Työryhmän tavoitteena oli varmistaa koronaepidemiaan liittyen viranomaisten toiminta ja yhteistyö rajoilla eri tilanteissa sekä varmistaa terveysturvallisuuden edellyttämien toimenpiteiden yhdenmukainen toteuttaminen rajanylityspaikoilla.

THL suositteli 11.1.2021, että muuntuneen koronaviruksen aiheuttamien tautitapausten leviämisen estämiseksi raja-asemilla tehtävää testaustoimintaa laajennetaan siten, että kaikki matkustajat joko testataan maahan saapuessa tai varmistetaan, että heillä on negatiivisen testituloksen osoittava todistus enintään 72 tuntia aiemmin otetusta testistä. Tämän suosituksen johdosta sosiaali- ja terveysministeriö pyysi rajanylityspaikkojen kuntia ja kuntayhtymiä tehostamaan rajoilla tapahtuvaa testaustoimintaa.

Työryhmän toiminta päättyi 31.8.2021. Nyt myönnettävä avustus kuitenkin perustuu aikaan, jolloin työryhmä oli toiminnassa ja rajoilla toteutetut toimet työryhmän ohjauksen mukaisia.

Hyväksyttävät kustannukset

Talouspoliittinen ministerivaliokunta on 26.8.2020 päättänyt, että kunnille rajanylityspaikkojen terveysturvallisuuden ylläpidosta aiheutuvat kustannukset korvataan täysimääräisesti valtionapuviranomaisen hyväksymien toteutuneiden kustannusten mukaisesti. Näin ollen omarahoitussuutta ei edellytetä. Aiheutuvat kustannukset korvataan siltä osin, kun toiminta perustuu STM:n toimeksiantoihin ja ohjaukseen ja se liittyy toimintaan rajanylityspaikalla. Toiminnan tulee olla kustannustehokasta, korvattavien kustannusten on oltava kirjanpidon toteutuneisiin menoihin perustuvia ja ne eivät saa sisältää sisäisiä katteita eli korvattavat kustannukset saavat olla korkeintaan niiden tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruisia.

Valtionavustusta myönnetään henkilöstökuluihin, materiaali- ja tarvikekuluihin, toimitilakuluihin sekä kuljetus- ja logistiikkakuluihin. Henkilöstökuluja ovat toimintamallin käytännön suunnitteluun, koordinointiin ja toiminnan raportointiin liittyvät henkilöstökulut, näytteenottoon, käsittelyyn, analysointiin ja vastaamiseen liittyvät kulut, näytteiden kuljetukseen liittyvät henkilöstökulut, näytteiden jatkokäsittelyyn ja hävittämiseen liittyvät henkilöstökulut. Valtionavustusta myönnetään lisäksi kuluihin, jotka syntyvät näytteenoton välineistä. Kulut voivat sisältää muun muassa laitekapasiteetin vuokran, tilavuokran, henkilöstökulut, toimintamäärärahat eli esim. diagnostiikassa tarvittavat näytteenotto- ja laboratorioanalyttiset materiaalit (reagenssit jne.). Vuoden 2021 alusta alkaen avustuksella voidaan korvata myös kustannuksia, jotka aiheutuvat lentoasemilla Finavialta hankituista palveluista tai toimitiloista ja jotka perustuvat avustusta hakevan kunnan tai kuntayhtymän ja Finavian väliseen sopimukseen. Avustuksella korvattavien kulujen tulee liittyä välittömästi rajojen terveysturvallisuudesta huolehtimiseen. Vuoden 2020 osalta Finavian toimintaan liittyviä kustannuksia on korvattu valtiovarainministeriöstä.

Kustannusten korvaamiseen sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001). Valtionavustukset ovat harkinnanvaraisia, ja sosiaali- ja terveysministeriö tarkastelee avustuksen suuruutta määrittäessään suunniteltujen toimenpiteiden tarkoituksenmukaisuutta sekä arvioitujen kustannusten kohtuullisuutta. Näin ollen sosiaali- ja terveysministeriö tarkastelee vielä hakemuksen saatuaan sitä, miltä osin ja missä laajuudessa toiminnasta aiheutuneita kustannuksia voidaan korvata.

Valtionavustuksen käytössä tulee huomioida valtionavustuspäätöksessä sen käytölle määritellyt ehdot sekä mahdolliset sosiaali- ja terveysministeriön antamat muut ohjeistukset avustuksella korvattavassa toiminnassa.

Kustannukset, joita ei hyväksytä

Kustannukset koronapotilaiden hoidosta, karanteenista tai karanteeniin asetettujen henkilöiden kuljettamisesta rajautuvat tämän erilliskorvauksen ulkopuolelle. Karanteeniin määrättyjen henkilöiden majoittamisesta, matkoista karanteenipaikkaan tai muita karanteeniin määräämisestä aiheutuvia kustannuksia ei korvata tästä määrärahasta.

Testauskustannusten suuruuden ja tarpeellisuuden arvioinnissa huomioidaan HUS:n tarjoaman testauskapasiteetin laajentuminen rajoilla tapahtuvassa toiminnassa. HUSin tarjoaman ja HUSille erillisellä valtionavustuspäätöksellä korvattavan testauskapasiteetin hyödyntämisestä aiheutuneet kustannukset voidaan korvata tällä avustuksella vain siltä osin, kuin ne jäävät hakijan tosiasialliseksi kustannukseksi.

Tällä avustuksella ei korvata kustannuksia, jotka korvataan jollain toisella julkisella rahoituksella.

Haettavana olevan valtionavustuksen suuruus ja käyttöaika

Kunnille aiheutuvat kustannukset katetaan valtion vuoden 2020 talousarviomomentilta 33.70.22 (Tartuntatautien valvonta, siirtomääräraha 2 v.). Valtionavustuksen täydennyshakua varten varattu määräraha on suuruudeltaan noin 3,8 milj. euroa.

Avustuksen käyttöaika on enintään 16.3.2020 – 1.7.2021.

Avustusten hakeminen

Avustuksen haku-aika on 5.11.-26.11.2021 klo 16.15

Avustusta haetaan sosiaali- ja terveysministeriöstä kirjallisesti STM:n verkkosivuilta löytyvällä hakulomakkeella (https://stm.fi/valtionavustukset_lomakkeet). Hakulomakkeeseen liitetään toiminnan talousarvio sekä kuvaus avustettavan toiminnan toteutuksesta. Talousarvion osalta suosittelemme käyttämään verkkosivuilla olevaa talousarviopohjaa, mutta hakemuksen liitteenä on mahdollista toimittaa myös muu vapaamuotoinen, mahdollisimman yksityiskohtainen talousarvio sekä sille sanallinen selite. Myönnetyn avustuksen maksatusta haetaan erikseen avustuspäätöksen nojalla. Avustuksen saajalle syntyneitä kustannuksia tarkastellaan tarkemmin maksatushakemuksen käsittelyn yhteydessä

Hakemus lähetetään sosiaali- ja terveysministeriöön viitteellä VN/17710/2020 osoitteeseen kirjaamo.stm@gov.fi Hakemuksen tulee olla saapunut sosiaali- ja terveysministeriöön hakuajan puitteissa eikä hakuajan jälkeen saapuneita hakemuksia käsitellä.

Lisätietoja

Valmiusjohtaja Pekka Tulokas, s-posti etunimi.sukunimi@gov.fi, puh. 0295 163 202

(valtionavustuksella toteutettavaan toimintaan liittyvät kysymykset)

Erityisasiantuntija Krista Lyyra, s-posti etunimi.sukunimi@gov.fi; puh. 0295 163 587

(valtionavustuksella toteutettavaan toimintaan liittyvät kysymykset)

Lakimies Maaria Kuisma, s-posti etunimi.sukunimi@gov.fi, puh. 02951 63538

(valtionavustusprosessiin liittyvät kysymykset)

Jakelu

Tiedoksi

Kirjeessä mainitut